

Чуєшкова О.В.

ГЕНДЕРНИЙ ПАРИТЕТ У МОВІ

Загальновідомо, що мова безпосередньо пов'язана з усіма сферами людської діяльності. Мова, з одного боку, віддзеркалює все те, що відбувається в суспільстві, з іншого, вона сама здатна формувати його ментальність. Зокрема те, як у мові представлені чоловіки та жінки, впливає на формування ставлення в суспільстві до статей. Також мова відіграє основоположну роль у формуванні свідомості та системи цінностей кожної особистості. Незважаючи на солідну законодавчу базу й численні демократичні перетворення, мова досі залишається засобом маніпулювання свідомістю, у ній наявні механізми створення такої картини світу, де першість належить чоловікам.

Гендерна проблематика сьогодні є доволі актуальною, що зумовлено як посиленням феміністського руху, так і загальною тенденцією до вивчення соціальних умов, за яких відбувається комунікація. На сучасному етапі лінгвістичні гендерні дослідження відбуваються переважно у двох напрямках: репрезентація жінок і чоловіків у мові та відмінності в мовленні обох статей. Увагу до репрезентації статей у мові привернули представниці феміністської лінгвістики. Вони наголошують на тому, що жінка та чоловік представлені в мові неоднаково: чоловік зображений в мові головним, жінка – другорядною. Це явище дістало назву гендерних упереджень, андроцентризму або мовного сексизму.

Для українців аналізована проблема є порівняно новою, у той час як європейці та американці започатковують гендерний лінгвістичний рух, починаючи з 70-х років ХХ ст. У ряді західних країн діють комісії для усунення виявів мовної дискримінації жінки. Ужиті заходи мають назву мовного планування: від незначних змін наявних у мові форм до радикальних перетворень (створення неологізмів або нової мови та розвиток альтернативних дискурсів, орієнтованих на жінок). Унаслідок мовного планування має утворитися мова, для номінації якої сьогодні пропонують багато термінів: несексистська мова, гендерно інклюзивна мова, гендерно нейтральна мова, лінгвістична рівність статей, інклюзивна мова, недискримінаційна мова, позитивна мова, неупереджена мова тощо.

Підсумовуючи сказане, хочемо акцентувати увагу на такому. Процес становлення в Україні демократичної держави та громадянського суспільства, соціальної їх орієнтованості, формування відповідного нормативно-правового поля, виконання взятих на себе міжнародних зобов'язань, а відтак – входження країни як рівноправної до світового та європейського співтовариства, неможливий без здійснення гендерної політики як основи формування гендерної культури. Одним із найважливіших засобів ліквідації гендерної нерівності, дискримінації щодо жінок є усунення мовного сексизму, зокрема у професійній сфері. Цей

цілком закономірний процес можливий завдяки й демократичним перетворенням у суспільстві, і наявності багатих мовних ресурсів. Треба тільки сприяти цьому.